

цієї держави, іноземців та осіб без громадянства, які мають невід’ємні права; панування права, що забезпечується здійсненням державою однією з головних своїх функцій – захисту індивідуальних прав; людського виміру всіх державно-правових інститутів.

Список використаних джерел:

1. Кант І. Соч. / І. Кант. – М, 1968. – Т. 4. – Ч. 2. – 290 с.
2. Кант І. Метафізика нравов / І. Кант // Соч. : в 6 т. – Т. 4.4.2. – М, 1965. – 365 с.

ПОМАЗА-ПОНОМАРЕНКО АЛІНА

к. держ. упр., начальник наукового відділу з проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

**СТАН КОНСОЛІДАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ У СВІТІ
(НА ПРИКЛАДІ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ COVID-19)**

«Вірус демократії сильніший за коронавірус» [1].

Процес консолідації демократії визначає особливості суспільно-політичного розвитку країни. Ця дослідницька парадигма не втрачає актуальності, привертаючи до себе інтерес в наукових спільнотах у всьому світі через транзитивність функціонування його країн. Парадигма «транзиту» залишається одним із джерел конкретних методологічних прийомів до дослідження макрополітичних і суспільних трансформацій.

Останнім часом стосовно світової політики все частіше використовують метафору змагання «ліберального» і «авторитарного» суспільно-політичних проєктів, їхній вплив на стан національної безпеки тощо (дет. див. наукові роботи Ю. Древалія [2]). У тій чи іншій мірі такі проєкти вказують на погіршення якості наявних демократій, що вельми очевидним стало через низку подій, пов’язаних із поширенням вірусу COVID-19. Ці події засвідчили, по-перше, що тривалий час в ЄС не відбувалося впровадження загальноєвропейських цінностей згуртування, а відхилення від них (дет. про які ідеться у роботах О. Оржель [5]). А по-друге, гостру проблему консолідації демократії в постсоціалістичних країнах, які в силу певних причин в історично короткий термін були змушені здійснювати докорінні перетворення в усіх сферах суспільства. Однак на пострадянському просторі чітко проглядається тенденція, за якої на виході з транзиту маємо утворення нестійких демократій та режими гібридного типу з переважанням елементів авторитарного устрою. У цих країнах консолідація демократії або відбувалася латентно, або зривається час від часу.

Учений Ю. Чернецький [8] зазначає, що індекс демократії, який обраховують у дослідницькому центрі «Економіст інтеллідженс юніт» (EIU), визначається за шкалою від 0 до 10 та базується на оцінках головних політичних індикаторів. За їхніми значеннями виділяються чотири типи режимів: повні демократії – 8,01 і більше; недосконалі демократії – від 6,01 до 8,00; гібридні режими – від 4,01 до 6,00; авторитарні режими – 4,00 і менше. У 2019 році за індексом демократії рейтинг пострадянських держав Європи має такий вигляд: Україна – 5,90; Молдова – 5,75; Вірменія – 5,54; Грузія – 5,42; Росія – 3,11; Казахстан – 2,94; Білорусь – 2,88; Азербайджан – 2,75 [9].

Як відомо, індекс демократії передбачає визначення індексу громадянських свобод [9]. Варто визнати, що штамп COVID-19 зафіксований у понад 100 країнах, і через його стрімке поширення у них вводять карантин і надзвичайний стан [4]. Відзначимо, що надзвичайний стан через COVID-19 ввели Китай, Італія, Іспанія, США, Словаччина, Чехія, Естонія, Японія, Південна Корея, Іран та ін. [9]. Такі заходи передбачають обмеження прав і свобод громадян. Щодо України, то в ній не введено такий стан, але передбачено суттєве обмеження прав і свобод її громадян (на пересування, на масові зібрання, на ведення підприємницької діяльності тощо). Це суперечить ст. 64 Конституції України, якою передбачено можливість такого обмеження лише за умови введення надзвичайного стану [3].

На кінець квітня 2020 року жодна з пострадянських країн, яка відзначається гібридним режимом демократії (Україна, Молдова, Вірменія, Грузія та ін.) не встановила надзвичайний стан. На наше переконання, це вказує, по-перше, на стан сучасного функціонування держави, яке виступає ще одним індексом демократії, що в Україні знаходиться на низькому рівні (див. Democracy Index 2019 [9]). А по-друге, на важливість удосконалення вітчизняної політики та можливе зниження рівня демократії в Україні в найближчій перспективі. Слід вказати, що низка заходів щодо вдосконалення такої політики запропонована Е. Лібановою (провести загальнонаціональний перепис населення), О. Пархоменко-Куцевіл (підготувати антикризових топ-менеджерів, урегулювати правову базу у цій сфері, започаткувати глобальну систему «Електронне суспільство») та ін. [1; 6].

До речі, перші 5 країн у рейтингу за індексом демократії (Норвегія, Ісландія, Швеція, Нова Зеландія та Фінляндія) та 5 останніх країн у ньому (деякі країни Африки, Сирія, Північна Корея) [9] не вводили надзвичайний стан. Причиною цього є, зокрема, наявність кореляційних зв'язків між високим рівнем економічного розвитку країни та стійкістю демократії в ній (дет. про це див. праці С.-М. Ліпсета).

У продовження відзначимо, що польський вчений А. Пшеворський слушно зауважив, що демократія – це встановлена

процедура щодо досягнення результатів в умовах невизначеності [7]. Реалізація цієї процедури вимагає раціонального використання ресурсів. Фінський дослідник Т. Ванханен [10], спираючись на біхейвіористський і неодарвіністський підходи, характеризує державну політику як втілення «боротьби за обмежені ресурси і за доступ до їхнього розподілу в суспільстві». Ця вихідна теза передбачає виважене застосування таких владних ресурсів, які мають загальну релевантність: багатство і контроль над засобами виробництва й зайнятостю; знання та професійні компетенції; можливість використання сили примусу та засобів насильства тощо.

Отже, акцентування уваги на цивілізаційних, історичних, соціокультурних особливостях перехідних процесів і демократичної консолідації є надзвичайно актуальним для науки публічне управління. Більше того, воно є важливим у тому сенсі, що суспільно-політичний розвиток у межах «третьої хвилі демократизації» (визначеної С. Хантінгтоном) вказує на непродуктивність ігнорування структурно-контекстуальних факторів і виокремлення «наступної хвилі демократизації», як чергового етапу інституційного розвитку (інституційного дарвінізму). Дослідження цієї проблематики актуалізовано тим, що неоднозначні процеси демократичного розвитку, поряд із глобалізацією, є одними з глобальних трендів сучасності. У цьому контексті важливо правильно розставляти інституційні акценти та виважено визначати вектори руху країни. Для України – це айчарівський аспект (тобто кадрового забезпечення), організаційний і контрольний аспекти, що передбачають удосконалення та налагодження алгоритмізуючої комунікації між державою та суспільством. Корисним видається подальший аналіз сутності демократичної консолідації на трьох рівнях – суб'єктивно-психологічному, процедурному та інституційному з урахуванням структурного контексту моделі такої консолідації. У цьому випадку вдається вийти за межі вузького розуміння консолідації як формування демократичного консенсусу серед елітних груп і охопити більш широкий контекст і набір ознак.

Список використаних джерел:

1. Вірус демократії сильніший за коронавірус. Головний український демограф Елла Лібанова та світ у вирі пандемії – інтерв'ю. – Режим доступу : <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/koronavirus-v-ukrajini-i-pandemiyu-u-sviti-interv-yu-demografa-pro-virus-i-demokratiyu-novini-ukrajini-50080562.html>. – Назва з екрану.
2. Древаль Ю. Д. Безпека особистості як фактор сучасних державно-управлінських відносин / Ю. Д. Древаль // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – С. 123 – 127.
3. Конституція України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

4. Коронавірус 2020: як країни вводять карантин та надзвичайний стан через пандемію. – Режим доступу : <https://rubryka.com/article/quarantine-coronavirus-2020/>. – Назва з екрану.

5. Оржель О. Територіальний вимір згуртування ЄС / О. Оржель // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 3. – С. 151 – 158.

6. Пархоменко-Куцевіл О. І. Державне управління у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України: теоретичні аспекти / О. І. Пархоменко-Куцевіл. – Режим доступу : <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/69>.

7. Пшеворский А. Демократия и рынок / А. Пшеворский. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/>.

8. Чернецький Ю. Про індекс демократії України та інших держав пострадянської Європи / Ю. Чернецький. – Режим доступу : <https://newssky.com.ua/pro-indeks-demokrati/>.

9. Democracy Index 2019. – Access mode : <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>.

10. Vanhanen's index of democracy. – Access mode : <https://www.prio.org/Data/Governance/Vanhanens-index-of-democracy/>.

ПОПІЛЬ ЮЛІЯ

аспірантка Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Україна обрала курс на входження у світові, а передусім – європейські, структури і тому перед нашою державою гостро постало питання про необхідність адаптування вітчизняної системи управління знаннями до європейських стандартів. В сучасному світі реформування та глобалізації такі активи, як знання, набувають особливої цінності. Більшість організацій публічного сектору вважають знання своїми нематеріальними активами, адже знання стають стратегічно важливими. На нашу думку, майбутнє будь-якої публічної організації безпосередньо залежить від їх здатності шукати, зберігати, створювати, обмінювати та поширювати знання. Першочерговим для успішної реалізації реформ у сфері публічного управління є управління людськими та інформаційними ресурсами. Тому виникає необхідність безперервного навчання персоналу, створення умов для обміну знаннями та досвідом між співробітниками.